

Smitta i förskola

oktober 2024

Monica Lindqvist
Smittskyddssköterska

Fredrik Rücker
Smittskyddsläkare

Publikationen

- › Regeringsuppdrag
 - › Syfte
 - › Barnperspektivet
 - › Andra vägledningar
 - › Tre delar och tre bilagor
-
- › [Smitta i förskolan — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

Smitta i förskolan

tre delar och tre bilagor

1. Grundläggande kunskap om infektioner hos barn, smittspridning, vaccinationer och antibiotika
2. Vägledning till personal och rektor i förskoleverksamhet
3. Vägledning till den som är verksamhetsutövare
 - I. Exempel på hur barnen kan involveras
 - II. Exempel på samverkan
 - III. Sjukdomsinformation om infektionssjukdomar av betydelse för förskolan

Smitta i förskolan

- **Hälsofrämjande miljö**

En hälsofrämjande miljö och deltagande i förskolan är viktig för barn, men barn behöver också få möjlighet att få vara hemma och vila vid sjukdom. Att ett barn stannar hemma vid sjukdom minskar också risken för att andra barn smittas och behöver stanna hemma. Genom att följa den här vägledningen och arbeta förebyggande kan förskolan förhindra onödig smittspridning och ge barnen möjlighet, att i så stor utsträckning som möjligt, delta i förskolans verksamhet. Samtidigt skyddas även personalen mot smitta och infektioner.

- **Förskolans ansvar för beredskap och vid kris**

Ibland inträffar händelser som utmanar samhällets funktioner och verksamheter, exempelvis regionala eller lokala händelser, eller större samhällsstörningar såsom en pandemi. Alla berörda behöver därför vara öppna för att råd och riktlinjer kan behöva justeras både lokalt och nationellt beroende på vad som inträffar i samhället.

Det blir lättare att anpassa verksamheten efter nya riktlinjer om förskolan redan har bra rutiner på plats och arbetar på ett bra sätt. Att etablera och implementera goda rutiner och arbetssätt när allt är som vanligt bidrar till förskolans beredskapsarbete. Förskolor räknas också som samhällsviktig verksamhet. Det innebär att förskolor så långt det är möjligt ska ha fungerande verksamhet även vid kriser och höjd beredskap.

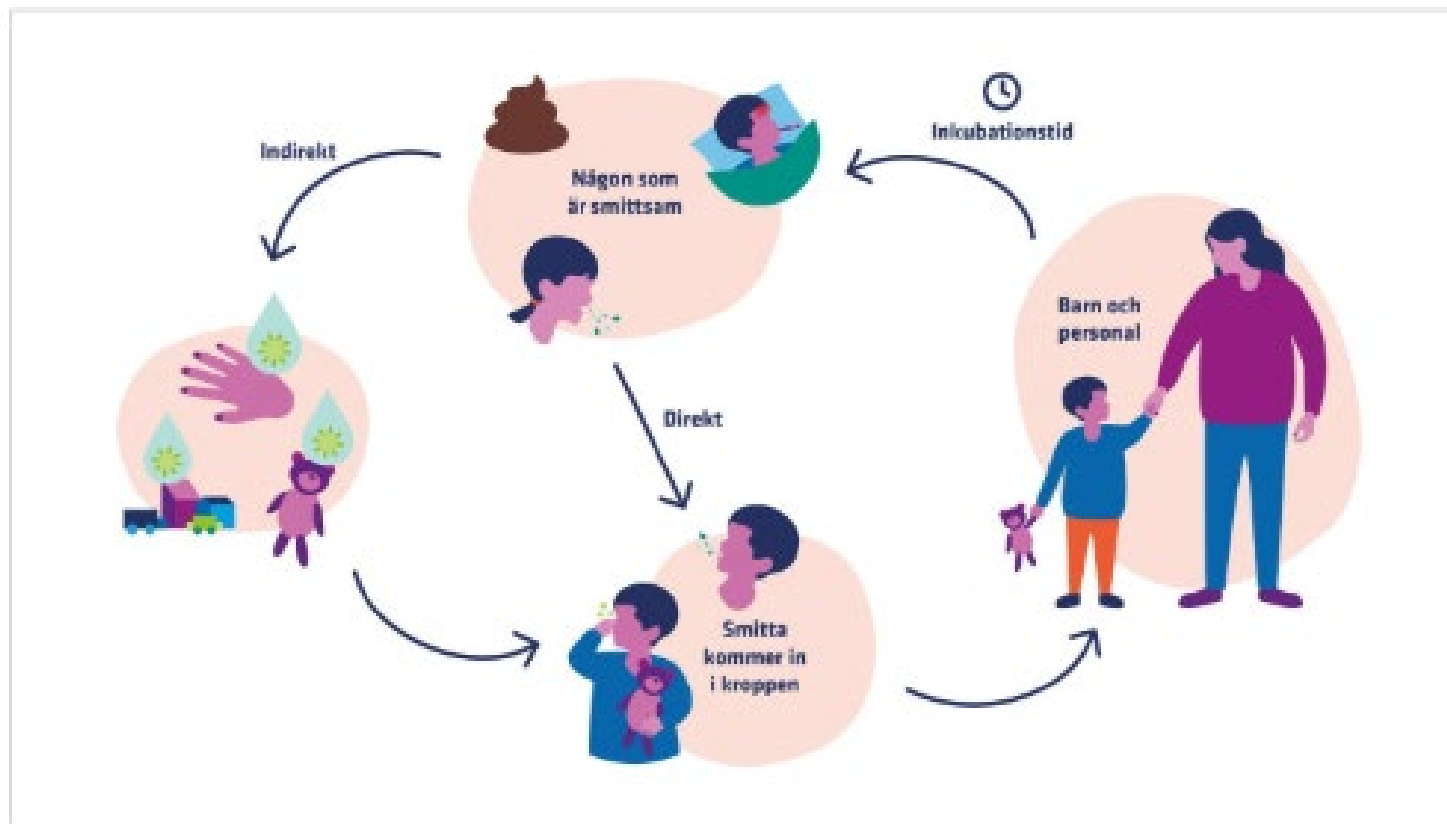
- **Allmänt om infektioner**

Under de första åren i livet är det vanligt och normalt att barn upprepat infekteras av olika smittämnen, som exempelvis ger upphov till förkylningar och magsjuka. Med stigande ålder mognar immunförsvaret och tränas i sitt skydd mot olika virus och bakterier.

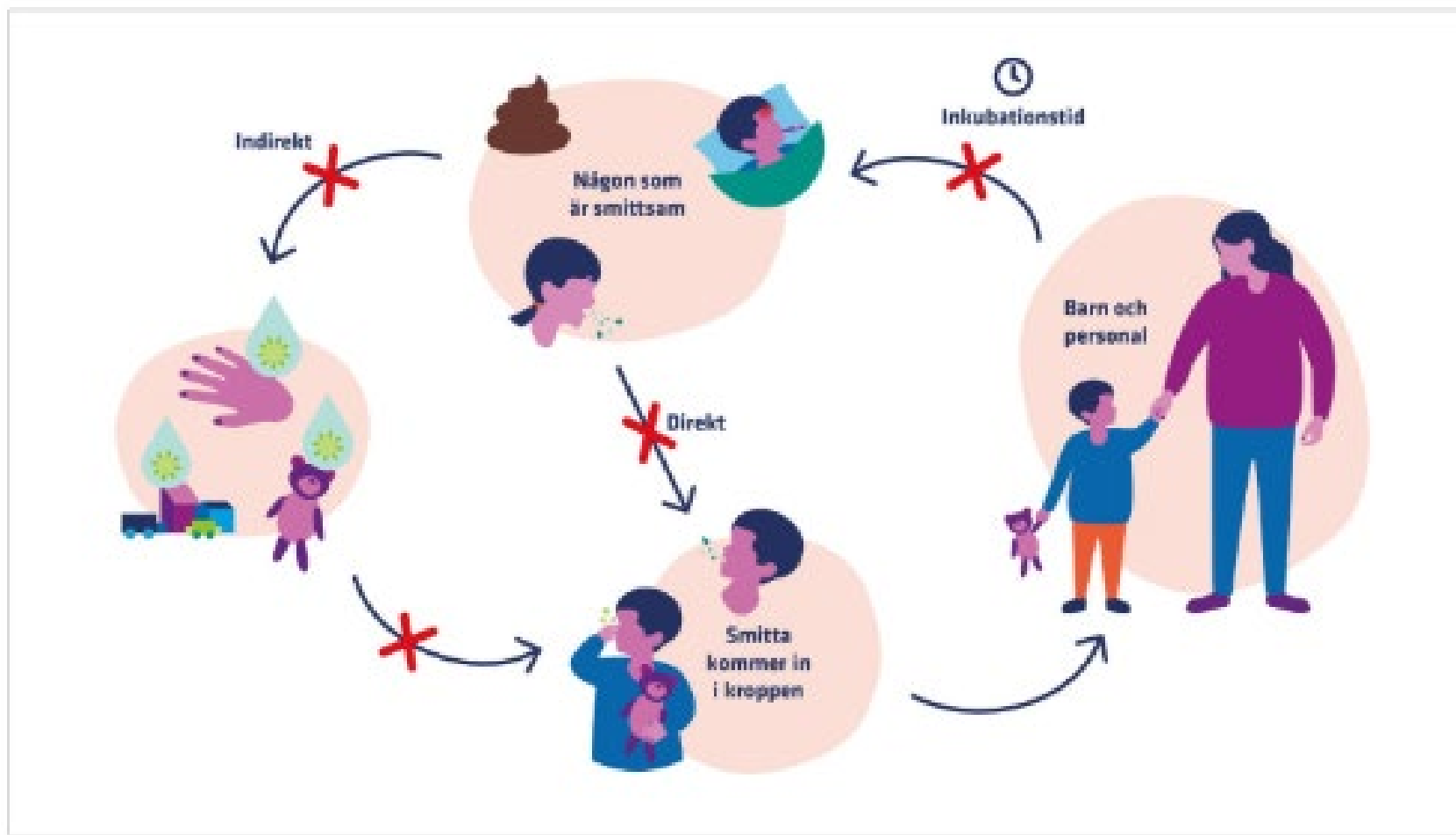
När barn får infektioner tränas deras immunförsvaret, det vill säga motståndskraft mot olika infektioner. Det är individuellt hur lätt barn smittas av virus och bakterier, men de flesta barn får många infektioner i samband med att de börjar i förskolan.

Upp till ungefär fyra års ålder har många barn flera luftvägsinfektioner varje år, men därefter brukar antalet infektioner bli färre. Skillnaden beror delvis på att yngre barns immunförsvaret inte lärt sig att hantera de vanligaste smittämnen.

Smittkedjan

Smittkedjan och hur den bryts

Antibiotika

- De allra flesta infektioner läker ut själv
- Antibiotika på förskolan
- Antibiotikaresistenta bakterier

Bakterier kan bli resistenta, alltså lära sig att stå emot antibiotika.

Ju mer antibiotika som används i samhället, desto snabbare ökar antibiotikaresistensen. Det är ett annat viktigt skäl till att antibiotika bara ska användas när det gör nytta. Det är också viktigt att förebygga infektioner och att begränsa smittspridning i samhället. Då blir färre sjuka och det är färre som behöver antibiotika.

Resistenta bakterier gör att infektioner blir svårare eller i värsta fall omöjliga att behandla.

Det är ett hot mot folkhälsan över hela världen. De resistenta bakterierna sprids överallt, precis som andra bakterier. Sverige började tidigt arbeta för en hållbar användning av antibiotika, bland annat genom organisationen Samverkan mot antibiotikaresistens (Strama).

Sedan mitten av 1990-talet har också förskrivningen av antibiotika i Sverige minskat kraftigt.

En stor del av minskningen har skett i gruppen yngre barn. Det beror bland annat på att antalet antibiotikabehandlingar av luftvägsinfektioner minskat i enlighet med behandlingsrekommendationer.

Sjukdomsinformation och vägledning när barn kan återgå till förskolan

- Utgå från barnets bästa
- Vad betyder ett gott allmäntillstånd

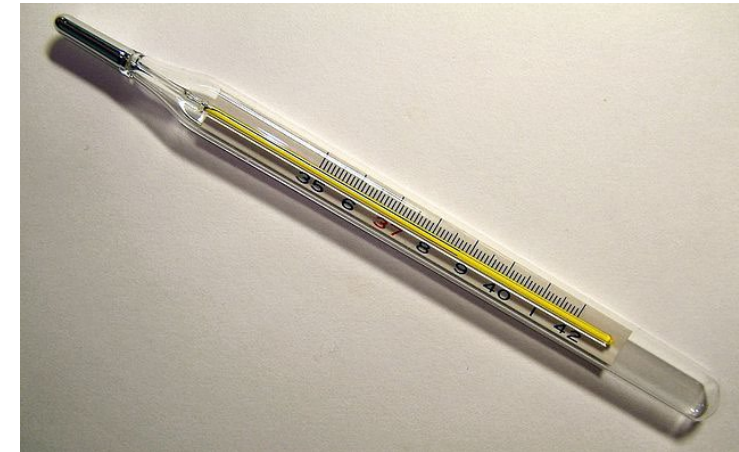
I den här vägledningen betyder ett gott allmäntillstånd att ett barn inte är påverkat i sina vardagliga funktioner av en infektion. Barnet mår och äter som vanligt samt är feberfritt (utan febernedsättande medicin i kroppen) och tillräckligt piggt för att orka delta i förskolans vanliga aktiviteter.

- Att bedöma när barn kan gå tillbaka till förskolan

Feber

- Kroppstemperaturen varierar
- Immunförsvaret
- Feberkramp
- Ska den som har feber stanna hemma?

Ja, barn med feber behöver vara hemma från förskolan. Det behöver ha gått minst ett dygn utan feber (utan febernedsättande medicin i kroppen). Därefter är det allmäntillståndet som avgör.

Ont i öronen

- Öroninflammation
- Ska ett barn som har öroninflammation stanna hemma?

Ja, ett barn som har öroninflammation behöver vara hemma tills barnet är feberfritt utan febernedsättande medicin och inte har ont i öronen längre.

Därefter är det allmäntillståndet som avgör.

Luftvägsbesvär

- Förkylning och snuva
- Hosta
- Halsont
- Ska ett barn som har luftvägsbesvär stanna hemma?

Barn med lindrig snuva eller hosta kan vara på förskolan om allmäntillståndet är gott.

Barn som har ont i halsen till följd av infektion behöver oftast vara hemma.

För att gå till förskolan behöver barnet ha varit feberfri ett dygn (utan febernedsättande läkemedel i kroppen) och ha ett gott allmäntillstånd.

Om barnet får antibiotika för en halsinfektion med streptokocker bör barnet stanna hemma med antibiotikabehandling i minst två dygn.

Magsjuka

- Mycket smittsamt
- Sprids via kräkning och/eller diarré
- Virus, bakterie eller parasit
- Ska den som är magsjuk stanna hemma?

Ja, den som är magsjuk ska stanna hemma.

Den som har varit magsjuk behöver vara pigg och stabilt frisk igen, och det brukar ta minst ett par dagar efter sista dagen med symtom såsom kräkning, diarré eller feber.

Magsjuka barn behöver därför stanna hemma i två symtomfria dygn.

Diarré kan ha andra orsaker än smittsam magsjuka, men oftast är det ganska uppenbart när det handlar om något annat.

Det är viktigt med dialog mellan förskolan och vårdnadshavare så att ett barn inte behöver stanna hemma för något som inte är smittsamt

Hudutslag

- Mollusker

Utslag som består av små vårtliknande och hudfärgade knottror med en liten central "navel" som uppträder, främst runt ansikte, nacke, på bålen och på armarna. Vuxna och barn under ett år brukar sällan drabbas av mollusker. Utslagen varken kliar eller gör ont och försvinner oftast av sig själv efter ett par månader, men kan hos en del finnas kvar i ett till två år. Mollusker smittar genom direktkontakt hud mot hud, men sjukdomen är inte särskilt smittsam. Kontakten måste vara ganska nära och fysisk, och det är ofta bästa lekkamraten eller syskon som har smittat eller som smittas. Sannolikt smittas man bara en gång i livet och blir senare immun.

Ska den som är smittad eller sjuk stanna hemma? Nej.

- Höstblåsor

Blåsor i munnen, på läppar, kinder, tunga, gom, baktill i svalget samt på händer och fötter. Blåsorna i munnen kan vara smärtsamma och bidra till att det sjuka barnet inte vill äta. Feber, förkylningssymtom, lös avföring och illamående kan förekomma. Sjukdomen läker normalt ut inom en vecka. Blåsorna brukar komma i slutet av infektionen.

Ska den som är smittad eller sjuk stanna hemma? Barn kan återgå till förskolan när de har varit feberfria ett dygn (utan febernedsättande läkemedel) och har ett gott allmäntillstånd.

- Vattkoppor

Börjar oftast med feber och värk i kroppen i några dagar. Virusets finns i slemhinnor och i blåsorna. Vattkoppor är väldigt smittsamt och smittar från person till person främst via luften runt den som är sjuk. Även vätska från blåsor sprider smitta. Smittsamheten är mycket hög redan innan blåsorna kommer. När vattkoppor upptäcks på förskolan är det därför sannolikt att stor smittspridning redan skett. Oftast kommer nya blåsor i ungefär en veckas tid. Smittsamheten kvarstår tills blåsorna har torkat in och det inte längre kommer nya.

Ska den som är smittad eller sjuk stanna hemma? Ja. Ett barn med vattkoppor kan återgå till förskolan när det inte längre kommer nya blåsor, de blåsor som finns har torkat in och barnet har ett gott allmäntillstånd.

Ögoninflammation

- Röda svullna rinniga eller klibbiga ögon
- Virus eller bakterie
- Kontaktsmitta
- Allergi eller skadat öga?

- Ska barn med ögoninflammation stanna hemma?

Barn som har ögoninflammation bör inte vara på förskolan om ögonen är kraftigt variga och behöver torkas flera gånger under dagen. Det gäller även om de i övrigt har ett gott allmäntillstånd. Barn med lindriga besvär, som inte behöver tas om hand flera gånger under dagen, kan vara på förskolan om deras allmäntillstånd är gott. Besvär som beror på allergi smittar inte. Ett barn som får behandling med antibiotika kan gå tillbaka till förskolan när smittsamheten har minskat och barnet orkar delta i verksamheten. Läkaren som skrivit ut antibiotikan kan ge råd om när infektionen inte längre bedöms smitta.

Till er hjälp

- [Smitta i förskolan — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se) = vägledningen och stödmaterial

[Smitta i förskolan](#)

Vägledning och stödmaterial som riktar sig till huvudmän och personal i förskolan.

- [Nu sprids det huvudlöss - Information till vårdnadshavare \(PDF, 125 kB\)](#)
- [Nu sprids det magsjuka - Information till vårdnadshavare \(PDF, 141 kB\)](#)
- [Nu sprids det springmask - Information till vårdnadshavare \(PDF, 163 kB\)](#)
- [Smitta i förskolan - information till vårdnadshavare \(PDF, 198 kB\)](#)

Mer stödmaterial kommer att publiceras löpande på denna sida.

Nu sprids det Huvudlöss

Information till vårdnadshavare

Så vet jag om mitt barn har löss

Kamma igenom barnets hår med en luskam och se om du hittar löss eller lusägg.

Vad ska jag göra om mitt barn har löss?

Om du hittar löss eller lusägg i hårbotten ska barnet behandlas direkt. Det är bra om alla i familjen kammare igenom sitt hår, men det är bara den som har huvudlöss som ska behandlas.

Meddela gärna personalen om ditt barn har löss. Det hjälper dem att bedöma omfattningen av smittspridningen. Hur sprids löss?

Löss sprids genom kontakt hår mot hår. Spridning på annat sätt, till exempel genom mössa och kammar, är väldigt ovanligt. Huvudlöss beror inte på dålig hygien och vem som helst kan drabbas.

Behöver barn med huvudlöss vara hemma?

Barn som har haft löss kan gå tillbaka till förskolan efter behandling med lusmedel och undersökning med luskam för att kontrollera att behandlingen varit effektiv. Mer information och rådgivning

Mer information och rådgivning

Ring telefonnummer 1177 eller besök webbplatsen 1177.se om du har frågor eller behöver sjukvårdsrådgivning.

Nu sprids det Springmask

Information till vårdnadshavare

Springmask är inte farligt

Springmask är inte farligt men klådan kan vara väldigt besvärlig. Det är viktigt att du är uppmärksam på symtom så ditt barn kan få behandling och smittspridningen kan stoppas.

Symtom på springmask

- Stark klåda i rumpan och underlivet, framför allt på natten.
- Mask i avföringen eller i rumpan syns ibland. Springmask ser ut som små vita trådar.

Det här kan ni göra hemma om ni har fått springmask

- Hela familjen rekommenderas behandling. För att begränsa smittspridning: Byt sängkläder och städa sovrummet noga.
- Tvätta och vädra mattorna i sovrummet.
- Använd rena underkläder varje dag.
- Tvätta händerna ofta och ha kortklippta naglar.

Allmän städning i hemmet minskar mängden maskägg i omgivningen och då minskar även risken att smittas igen.

Meddela gärna personalen om ditt barn har springmask. Det hjälper dem att bedöma omfattningen av smittspridningen.

Behöver barn med springmask stanna hemma?

Ett barn som har springmask behöver inte vara hemma från förskolan, men behöver få behandling så snart som möjligt.

Mer information och rådgivning

Ring telefonnummer 1177 eller besök webbplatsen 1177.se om du har frågor eller behöver sjukvårdsrådgivning.

Nu sprids det magsjuka

Information till vårdnadshavare

Om ditt barn har symtom på magsjuka

Om du misstänker att ditt barn har magsjuka är det viktigt att barnet stannar hemma.

Symtom på magsjuka

De vanligaste symptomen på magsjuka är: illamående, magont, kräkningar, diarréer och feber.

Vad kan vi göra för att minska risken att bli sjuka?

Tvätta händerna noga med tvål och vatten:

- efter toalettbesök
- innan måltider
- när ni kommit hem från förskolan.

Meddela gärna personalen om ditt barn har magsjuka. Det hjälper dem att bedöma omfattningen av smittspridningen. När kan barn som har varit magsjuka komma tillbaka?

Barn som har haft magsjuka behöver vara piggt och stabilt friskt igen, och det brukar ta minst ett par dagar efter sista dagen med symtom såsom kräkning, diarré eller feber. Magsjuka barn behöver därför stanna hemma i två symptomfria dygn innan de återvänder till förskolan.

Mer information och rådgivning

Ring telefonnummer 1177 eller besök webbplatsen 1177.se om du har frågor eller behöver sjukvårdsrådgivning.

Kontaktuppgifter

Smittskydd och vårdhygien - Region Dalarna

Statistik Smittskydd	+
Vårdhygien	+
Vaccination	+
Sexuellt överförda infektioner (STI)	+
STRAMA	+
Smittskyddsanmälan och paragrafanmälan	+
Smittskyddsblad	
Multiresistenta bakterier	+
Riktlinjer och rutiner	
Barn i förskolan	
Nyheter Smittskydd och vårdhygien	

Exempel på anmälningsspliktiga sjukdomar

Fredrik Rücker, Smittskyddsläkare

Åtgärder mot smitta – en balans

- Bra att människor är så friska som möjligt
- Smittskyddsåtgärder = färre fall av smittsamma sjukdomar
- Men om smittspridning upphör helt minskar också immuniteten vilket kan öka risk för utbrott
- Smittskyddsåtgärder kan ha negativa konsekvenser för människors fri- och rättigheter
- Åtgärder för att förhindra smittspridning ska stå i proportion till nyttan
- Balans risk mot nytta

Giardia

- Parasit som kan orsaka långdragen diarré. Vissa personer kan bära på parasiten utan att ha några besvär.
- Smittväg: avföring till mun
- Vid bekräftat fall kan smittspårning bli aktuell i förskolan – personal och barn med diarré kan uppmanas att kontakta sjukvården för att lämna avföringsprov
- Eventuellt bakåt i tiden, t ex *”alla barn och all personal som har eller har haft diarré senaste veckan bör kontakta vårdcentralen”*

MRSA – meticillinresistenta gula stafylokocker

- Bakterie – vanlig hudbakterie (stafylokok) som kan finnas naturligt på huden utan att orsaka några besvär. Vid en skada på huden kan bakterien orsaka en infektion med rodnad, smärta, varbildning
- Skillnaden mellan MRSA och vanliga gula stafylokocker är att de vanligaste antibiotikasorterna inte fungerar mot MRSA, sk antibiotikaresistens
- Kontaktsmitta – förebyggs med god handhygien, rengöring av ytor
- I de flesta fall ges förhållningsregler till patienten/vårdnadshavaren och förskolan behöver inte vidta några åtgärder. I ovanliga fall, t ex långvarig hudsjukdom + MRSA, kan förskolepersonalen få information/instruktioner gällande rengöring av ytor, handdesinfektion.

Hepatit B

- Virus som orsakar inflammation i levern (sk hepatit). Barn ofta symptomfria.
- Smittar då blod kommer i kontakt med öga, slemhinna eller sår.
- Vaccination ingår i barnvaccinationsprogrammet sedan 2016.
- När blod ska städas bort från en yta - allt blod tas om hand på samma sätt:
 - Den som städar bort blod ska använda engångshandskar.
 - Torka upp blodet med engångsmaterial.
 - Ta av dig och släng engångshandskarna.
 - Sätt på dig nya engångshandskar. Fukta en engångsduk med rikliga mängder ytdesinfektionsmedel och torka av genom att gnugga engångsduken mot ytan.
 - Ta av engångshandskarna och tvätta händerna enligt rutiner för handhygien.
- Om någon utsätts för blodburen smitta kallas det för ett blodtillbud.
 - Bitning där det går hål på huden: Tvätta genast med rikligt med tvål och vatten eller använd handdesinfektionsmedel.
 - Blod på huden: Tvätta med tvål och vatten samt desinfektera.
 - Blodstänk i öga eller mun: Skölj med rikligt med vatten.
 - Personalen meddelar arbetsgivaren, oftast rektorn, om tillbudet så fort som möjligt. Rutin bör ange att vården ska konsulteras och att vårdnadshavare till inblandade barn informeras.

Tuberkulos

- Tuberkulos orsakas av en bakterie som smittar via upphostning och inandning. Symtom är långdragen hosta (mer än 3 veckor), feber, viktnedgång. Förskolebarn är inte smittsamma pga liten lungvolym.
- Tuberkulos kan förebyggas
 - Smittspridningen upphörde till stor del på 1950-talet i Sverige
- Vid fall av tuberkulos sker smittspårning bakåt i tiden, smittsamheten är låg men om någon har smittats ges förebyggande behandling
 - Ex förskola i Bromma 2005

Stöd från oss

- Smittsamma sjukdomar kan skapa oro – vi kan ge råd, informera om eventuella risker och lugna
- Kontakta oss gärna vid utbrott – bra med enhetligt budskap till vårdnadshavare och allmänhet
- Vårdnadshavare kan också kontakta Smittskydd direkt
- Vid påvisade anmälningspliktiga sjukdomar där det finns behov av åtgärder i förskolan kontaktar smittskyddet förskolans rektor

